

7000 nordmenn sloss under Hitlers fane:

Sven Blindheim: Deler ikke min oppgave å demme fakte lite som i fruene. (Fotot: Asger Valldal)

■ ■ Vi har ikke hatt noen debatt om frontkjemperne etter krigen. Ingen som har spurt seg hva det var som fikk 7000 unge nordmenn til å kjempe på Østfronten, hva slags mennesker de var, hvilket miljø de kom fra. I 35 år har det vært en myte at frontkjemperne del var en mer og mindre kriminell berme og endel forvildede idealister.

■ ■ I en bok som kommer til høsten blir denne myten smadret. Tidligere ansjor og «frontkjemper» i Kompani Linge i det tyskokkuperte Norge. Sven Blindheim har skrevet boka: «Nordmenn under Hitlers fane». Den gir et ganske annet bilde av frontkjemperne.

■ ■ De aller fleste var idealister som ville bekjempe bolsjevismen og de ble stort sett rekruttert fra en sosial overklasse. De vokste opp i en nazistisk ghetto. En ghetto de fortsatte i etter krigen, rett og slett for å overleve. Mange i den ytterste nød. Pleuritt og tuberkulose var ikke skjelden i frontkjemperfamilier de åra.

Arbeid av Regiment Nordland avlegger ed for tyske offiserer før de sendes til fronten i 1941

HVA ER SANNHETEN

102474

OM FRONTKJEMPERNE?

Tilskyndet av Erik Aalbæk Jenssens store roman «Kridtstreken» (anmeldt av Johan Borgen i Dagbladet 7/3) har det i Danmark denne vinter vært en livlig debatt om frontkjemperne.

En tilsvarende debatt har vi ikke hatt her i landet, enda det nå er en menneskealder siden krigen som dette nasjonen slik et brødre i ekstreme tilfelle kjempet på hver sin front, i søn og vest.

Efter landevikoppkjøret var stuttstrek sagt, det var ikke mer å beskjeftige seg med. Bildet var så greit.

og hva frontkjemperne angikk: Det var en flokk eventyrere, berme, og noen få forskruddede lojalister. Det er myten. Og den lever videre hos nye generasjoner.

Som de fleste myter er denne tvisom og altor enkel. Den skjuler mange interessante menneskelige spørsmål og problemer. Det ville være et følelsesmessig, en tallferkledning, både sosiologisk og historisk, om ikke myten ble gått nærmere etter i sammenheng. For det er klart at det er spennende stoff gjort bak det lukkede av 15.000 nordmenn meldte seg til frontlinjene på Hitler.

GRUNNLAGET

Interessant er det at den første som har tatt de norske frontkjemperne for seg nærest som forsker er Svein Blindheim, kjent for innsats og nervepirrende operasjoner som Kompani Linge-kaptein i det tyskokkuperte Norge de to siste årene av krigen. Etter at han i 1966 sluttet i Forsvaret, som major, har han utdannet seg som filolog. Han skrev sin hovedoppgave om frontkjemperne, og har seinere arbeidet videre på denne. Det er blitt en sosiologisk/historisk analyse av frontkjempernes bakgrunn og hva som fikk dem til å gå i Hitlers teneste. Til høsten kommer den ut i bokform på Noregs Boklag under tittel «Nordmenn under Hitlers flag».

Grunnmateriale for Blindheims avhandling er 370 av de ca. 7.000 som kjempet på Østfronten. (Bare halvparten av de 15.000 som meldte seg frivillig kom nemlig til fronten.) Dessuten har han gjennomgått materialet vedrørende vel 700 av de faine

frontkjemperne. Stoffet har han ellers samlet ved å gjennomgå rettsakene fra landevikoppkjøret, brev, dagboksnotiser og andre ubrykte ting samt intervjuer med frontkjemperne selv, familie og venner.

MANGE GRUNNER

«Hva var det som fikk Dem til å ta fatt på dette stoffet?»

«Grunnene var mange. Jeg var i Russland, på grensområdet til England, sommeren 1941 da tyskerne angrap russene. Mange landmenn i SS-regiment Nordland var med. Jeg ble oppatt i hvorfor de gikk til den ytterlighet mens jeg selv valgte den andre. Jeg kjente flere av dem fra deres krigsskoleid.

«Varen 43 kom William Houlter og jeg hjem i fallskjerm- og ble-

Tekst: Bernhard Rostad

semineres sendt til Kongevinger for å reorganisere motstandsbevegelsen. Der ble Germanist SS i Norge lært, og det var en mengde norske i grensepoltitjeneste.

Vi ble arrestert av våre landmenn. Og vi skjøt oss ut og ble jaget i 2 døgn før vi kom oss over til Sverige. Igjen ble jeg oppatt i spørsmålet, hva var bakgrunnen for en situasjon der landmenn endte i åpen kamp på tv og strid.

VRANGFORESTILLINGER

Dette har jeg stadig vært tilbake til i 30 år. Noe som har påskyndet meg, jeg vil si i kantskje utslagsgivende grad, er skolens uttalelser om krigen. En oppfatning som festner seg hos folk flest og lett blir den historisk gyldige hos nye generasjoner. Den går blant annet ut på at frontkjemperne var berme - svært mange tidligere straffedømte for kriminelle handlinger. Videre er den vrangforestilling utbredt at de som drog til England kjempet

på den fronten. Tull, utstykt uttrykk. Det var bare noen få som kjempet, i flyvåpenet, marinen og commandovdelingene. De fleste trakk til ryggen i Skottland.

Men de 7.000 på Østfronten kjempet. Vi har ingen forestillinger om hvor behærdig de hadde det, hvilken nødslig ting de var midt oppe i 1900 av 7000 folk, en belemmelsesverdige høy prosent. Sårprosessen var skremmende - mange var opp til 5-6 ganger ut og inn på kasernett. Jeg har vi kan fastslå at ingen nordmenn noenstede har opplevd så harde kamper, med så store tap. Danskene gikk det for evrig enda nye verre utover - ca. 8.000 som kjempet på Østfronten tatt 4.240. Det fortæller noe om den trykkelige krigen. Enda mer fortæller det kanskje at av 65 tyske Waffen SS-generaler tatt 30.

«Men det er også en del som ikke var nasjoner, som bare var oppatt av faren fra søn og livredde at bolsjevikene skulle ta oss. Mange av disse kjempet også i Finland. Sin bolsjevikangst fikk de fra læring av avisene. Flere nevner også Victor Mogens utenriksminister i radio.

«Hvor kom det fra vest geografisk?»

«Hvor kom det fra vest geografisk?»

«Hvor kom det fra vest geografisk?»

«Og, Vestre Aker, næsten ingen fra Østre Aker, Drammen, Stanger, Bergen, Trondheim. Videre fra Østlandet, bygder som Stange og Nes på Hedemarken, bygdene rundt Gjøvik, Nedre Telemark. Jeg tror kort sagt vi kan si at de fleste kom fra steder der det var sterk politisk polarisering. Der kommunistene stod sterkt var det også mange nazister. Kommunistene, og dermed Sovjet, ble et bokstavelig uttrykk for den sterke politiske polarisering. Der kommunistene stod sterkt var det også mange nazister. Kommunistene, og dermed Sovjet, ble et bokstavelig uttrykk for den sterke politiske polarisering. Der kommunistene stod sterkt var det også mange nazister. Kommunistene, og dermed Sovjet, ble et bokstavelig uttrykk for den sterke politiske polarisering.

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

BOLSJEVIKANGST

Alle kom fra nazistiske miljøer - NS og andre høyerradikale bevegelse fra mellomkrigsårene, som Fedrelandslaget og Bygdelokets Kriesehjelp. De var med i NS-ungdomsbevegelsen, NSUF. Vokste kort sagt opp i en nazistisk ghetto og hadde ingen muligheter for å kunne seg til rette utenfor miljøet. Forbausende mange hadde lyst stor. Bare rent uttrykksvis idarte noen å bryte ut, noen vi hadde en del eksempler på. Bruk som henvist på hver sin front. Likeom det var hele broderholdet som drog til Østfronten, og til.

«Men det er også en del som ikke var nasjoner, som bare var oppatt av faren fra søn og livredde at bolsjevikene skulle ta oss. Mange av disse kjempet også i Finland. Sin bolsjevikangst fikk de fra læring av avisene. Flere nevner også Victor Mogens utenriksminister i radio.

«Hvor kom det fra vest geografisk?»

GEOGRAFISK SPREDNING

«Og, Vestre Aker, næsten ingen fra Østre Aker, Drammen, Stanger, Bergen, Trondheim. Videre fra Østlandet, bygder som Stange og Nes på Hedemarken, bygdene rundt Gjøvik, Nedre Telemark. Jeg tror kort sagt vi kan si at de fleste kom fra steder der det var sterk politisk polarisering. Der kommunistene stod sterkt var det også mange nazister. Kommunistene, og dermed Sovjet, ble et bokstavelig uttrykk for den sterke politiske polarisering. Der kommunistene stod sterkt var det også mange nazister. Kommunistene, og dermed Sovjet, ble et bokstavelig uttrykk for den sterke politiske polarisering.

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

«Hva slags miljø kom de fra?»

så en stor plass. Det er et lite unntak når det gjelder rekrutteringen fra Nord-Norge. Der var det en del som levde i slik nød at de meldte seg rett og slett for å overleve. De hadde ingen politisk bevissthet, ingen ideologi.

APNE OG ÆRLIGE

«Var det ikke også en god del begjæring for det militære ved nazismen, for disiplin, presisjon, orden?»

«Jovist. Mange var imponert over nettopp slike sider, og var oppatt av uniformer, faner, solkorssett - hele det rituelle apparat. Ikke minst gikk dette oppover. Oberst Konrad Sundto Laks, hadde en hel menighet i Narvik. Medlemmene av denne var svært nazistiske i sin mentalitet.

«Hvordan iøvrigt gir disse De har intervjuet nå, 35 år etter at de var frontkjemper?»

«Jeg må si at de virker åpne og ærlige. Det de sier nå er svært sjeldent og verdifullt i lys av at de har behov for å rettferdiggjøre seg, forståelig nok. Jeg har sett dem som likemann, det har ikke vært som oppgave å stemme, like ble som å kritisere eller nærme seg.

«Hvordan iøvrigt gir disse De har intervjuet nå, 35 år etter at de var frontkjemper?»

IKKE MANGE NAZISTER

«Holder de fortsatt på at det de gjorde var riktig?»

«Mange gjør det. De mener stadig Sovjet som hovedfienden. En oppfatning som jo stadig understøttes i massemedia. Enkelte sier: Vi kjempet den riktige krigen 35 år for tidlig.

Er de fortsatt nazister?

«Likke mange. De er klar over at NS og Quisling spilte feil. Ireressert er det at så å si alle gir uttrykk for at det ville være utenkelig for dem å kjempe mot England, mot Vestmaktene. Det var Sovjet, bolsjevikene de skulde slåss mot. Et annet forhold som har oppatt meg er det angivelig mange frontkjemper fikk på seg i de aller fleste tilfelle - at selv jeg er i ubesatt av dem som

Politikompagni av Den Norske Legion paradere for Quisling uten Glottet før anreisen til Østfronten i 1942.

har deltatt i fortør og gruomheter mot landsmenn. Det var noe viest renslig over deres holdning - de stoos med blanke vapen. Det var et helt annet idemål som ble Gestapos håndtlanger.

YTTERSTE NØD

«Hvordan har de det i dag, har de klart å tilpasse seg, gi inn igjen i samfunnet?»

«Både og. De sier seg ikke 100 prosent godatt, og er ikke selv ferdige med sin fortid. Selv om

mange har vært flinke til å gi opp med seg selv og bygge et en ny livsreise. Etter krigen er det helt nødvendig for dem å et samhold, for å overleve rett og slett. De hadde get jævli, mange ble ribbet for alt og levde lange den ytterste nød. Pleuritt og i berkulose var ikke sjelden frontkjemperfamilier de årene. I levet i en ghetto av maringsleik.

En god del har ennå ikke kommet ut av den, sier Svein Blindheim.